



MBO-knooppunten, opbrengst van de startsessie op 24 oktober 2019

'Naar betere samenwerking Zorg-Onderwijs-Jeugd op het MBO'. Onder die noemer vond op 24 oktober 2019 in Maastricht een drukbezochte startsessie plaats over de vorming van de MBO-knooppunten in Zuid-Limburg. De startsessie was een gezamenlijk initiatief van het VISTA college, het Programmabureau Trendbreuk, de zestien Zuid-Limburgse gemeenten en de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Limburg. In de slotronde gingen de aanwezigen in werkgroepen met elkaar in discussie aan de hand van drie vragen:

- Wat is nodig om het toekomstperspectief van MBO-leerlingen verder te verbeteren?
- Wat is nodig om te komen tot goed functionerende MBO-knooppunten?
- Wat ga jij morgen oppakken, veranderen, initiëren?

Dit leverde een schat aan tips, adviezen en ideeën op, die inmiddels zijn geïnterviewd en geanalyseerd door vier betrokkenen, te weten: Anita Suylen, beleidsadviseur strategie en beleid VISTA college, Annemarie Heinemans, senior consultant VISTA college, Gerdie Haasen, beleidsadviseur jeugd gemeente Maastricht en Petra Haket, beleidsadviseur onderwijs gemeente Heerlen.

Topbijeenkomst!

Anita Suylen: "Ik ben super trots dat we deze bijeenkomst op deze manier hebben neergezet. De opkomst was hoog, met een grote vertegenwoordiging vanuit externe partijen en het VISTA college. Het thema is echt gaan leven. En de partijen die we met elkaar willen verbinden, waren allemaal aanwezig. Het besef dat VISTA college jonge mensen niet alleen opleidt voor een beroep, maar ook een maatschappelijke opdracht heeft, is goed doorgedrongen. De factsheet* over het MBO bevestigt dat nog eens. Het is ook duidelijk dat we als school onze partners nodig hebben om aan die maatschappelijke opdracht te werken. Op beleidsniveau hebben VISTA college en gemeenten elkaar al in een eerder stadium gevonden. Ik ben blij dat we nu ook intensiever samenwerken met de academische werkplaats, de GGD en de universiteit. Beleidsmakers, onderzoekers en professionals uit de praktijk trekken meer met elkaar op, zodat we beter in kunnen zetten op bewezen effectieve interventies."

**Een eerste nulmeting van de situatie van MBO-studenten in Zuid-Limburg laat zien dat zij in alle leefgebieden meer problemen hebben dan HBO- en WO-leerlingen. Ze ervaren bijvoorbeeld een minder goede gezondheid, hebben hogere zorgkosten, voelen zich vaker eenzaam en hebben vaker budgetproblemen. Duidelijk is ook dat studenten op MBO 1 en 2 niveau het meest kwetsbaar zijn.*

Gerdie Haasen: "Het was een topbijeenkomst, mede vanwege de inbreng van de studenten zelf. Ik vind het heel goed dat de urgentie van de MBO-knooppunten nadrukkelijk naar voren kwam, ook door de presentatie van de factsheet. Het is duidelijk dat we kansen kunnen creëren door zaken goed te verbinden op het MBO: als we als professionals goed in gesprek gaan met leerlingen kunnen we samen het verschil maken. Tijdens de bijeenkomst zag ik een



grote betrokkenheid en bevoegenheid bij iedereen: van docent en manager tot beleidsmedewerker. Dat was echt om vrolijk van te worden.”

Trendbreuk

De belangrijkste conclusie van de inventarisatie en analyse van de tips, adviezen en ideeën, is dat die veel verder reiken dan het vormen van knooppunten van onderwijs en zorg op het MBO, zegt Gerdie Haasen. “De rode draad die wij met z’n vieren uit de reacties hebben gedestilleerd, levert vijf thema’s op voor samenwerking in de regio”, vult Anita Suylen aan. De samenwerking is daarbij gericht op het bewerkstelligen van een trendbreuk: het inlopen van de hardnekkige achterstanden van Zuid-Limburg. “De vijf thema’s gelden als kapstok waar je middelen om dat doel te bereiken aan kunt hangen: de MBO-knooppunten vormen een voorbeeld van zo’n middel. Want de studenten die wij opleiden zijn de ouders van de toekomst en zij kunnen bijdragen aan een meer vitale en gezondere maatschappij”, zegt Anita Suylen. De vijf thema’s waar het om gaat, zijn:

Vitaliteit	Zeggenschap/ Eigen regie	Netwerk versterken en benutten	Toekomstperspectief centraal	Maatwerk in Onderwijs en Ondersteuning
Vitale studenten	Uitwerken aanvraag kenniswerkplaats met jongeren	Studenten hebben en kennen hun netwerk	Studenten vinden duurzame plek op arbeidsmarkt	Studenten voelen zich gesteund
Gezonde school				Rol mentor versterken: meer faciliteiten, betere match en professionalisering
Visieontwikkeling & plan van aanpak	Invulling Burgerschapskunde met studenten	Contact met het netwerk van jongeren aanhalen	Evaluëren resultaten van vormen van loopbaanbegeleiding: kiezen voor bewezen effectief	Zorg op school is duurzaam geregeld: MBO coaches en M@ZL
Rookvrije omgeving	Eigen plan jongere centraal in knooppunt	Netwerk versterken: maatjesprojecten, Buddyprojecten, schuldhulpmaatjes	Match met stageplek verbeteren	Knooppunt functioneert: aansluiting ondersteuning onderwijs, jeugd, zorg
Participatief onderzoek met en voor jongeren	Eigen plan jongere centraal in onderwijs	Betrokkenheid van ouders vergroten	Vergroten diversiteit leerwerktrajecten	Interprofessionele samenwerking versterken



Preconceptie consult		MBO als wijk benaderen	Vormen van communities met bedrijfsleven	Doorgaande lijnen verbeteren: vo-mbo en mbo-hbo
Gezonde leefstijl				Warme overdracht: vmbo-mbo

1. Vitaliteit

Een van de speerpunten van VISTA college is vitalisering. Het ROC kan bijdragen aan een vitaler Limburg door gedurende de opleiding aandacht te besteden aan een gezonde leefstijl. Dat kan onder andere via LOB (Loopbaanoriëntatie en begeleiding), burgerschapsonderwijs, door inzet van over-all programma's als 'VISTA lifestyle' en publiek-private samenwerking tussen onderwijs, overheid en ondernemingen. Studenten uit verschillende MBO-opleidingen kunnen in de regio mogelijk ingezet worden bij de vorming van meer Gezonde Basisscholen, het bevorderen van vitaliteit van ouderen en bijdragen aan de totstandkoming van meer vitale gemeenschappen. Contextrijk leren (leren in verbinding met de directe leefwereld) en authentieke (levensechte) opdrachten werken daarbij positief op de inzet en motivatie van studenten.

VISTA college draagt met partners ook bij aan een vitaler Limburg door in de regio samen te werken aan het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) en het aantal jongeren dat geen opleiding volgt en niet werkt, de zogeheten NEETS (not in education, employment, or training).

2. Zeggenschap

Meer zeggenschap over je eigen opleiding leidt tot meer betrokkenheid. Het bevordert de motivatie om de opleiding tot een goed einde te brengen. Een afgeronde opleiding biedt meer perspectief voor de student zelf én de regio. De nulmeting onder studenten laat ook zien dat je studenten zelf er meer bij moet betrekken.

3. Netwerk versterken

Om de samenwerking binnen het netwerk overheid-onderwijs-zorg-bedrijfsleven te versterken, is het van belang om een gezamenlijke ambitie vast te leggen. Vanuit die ambitie - maak je helder wat ieders rol is, waar partijen zich voor willen/kunnen inzetten en waar zij op aangesproken mogen worden. Plus: welke (financiële) middelen hiervoor worden ingezet. Het versterken van het netwerk wordt overigens ondersteund door een aantal ontwikkelingen in de regio/provincie. Zo wordt in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een regionaal plan opgesteld om VSV tegen te gaan. Verder hebben de zestien gemeenten in Zuid-Limburg ja gezegd tegen het nieuwe gezamenlijke gezondheidsbeleid *Zuid Springt Eruit* en daarmee ingestemd met een beleid gericht op de trendbreuk. Ook de hernieuwde Sociale



Agenda van de Provincie Limburg vormt een belangrijke steun in de rug.

4. Toekomstperspectief

Het is belangrijk om studenten op te leiden tot burgers met een toekomstperspectief. Het onderwijs werkt hiertoe nauw samen met het bedrijfsleven in de vorm van communities. Om in te kunnen spelen op de snel veranderende arbeidsmarkt krijgen vaardigheden als kritisch denken, creatief problemen oplossen, flexibiliteit, mediawijsheid, samenwerken - ook aangeduid als 21^e eeuwse vaardigheden - expliciet aandacht in het onderwijs. Een goede loopbaanbegeleiding hoort daar bij. Met het oog op de toenemende diversiteit in de samenleving neemt de focus op burgerschap en persoonsvorming toe. Een voorbeeld van de maatschappelijke opdracht die het onderwijs naast de economische opdracht heeft.

5. Maatwerk in onderwijs

Om de opleiding succesvol te kunnen doorlopen, is het essentieel studenten meer maatwerk te bieden. Dat geldt voor alle studenten en in het bijzonder voor studenten met een duidelijke ondersteuningsbehoefte. Voor hen kan het nodig zijn om ook andere vormen van hulp en ondersteuning in te schakelen, zoals Jeugdzorg of schuldhulpverlening.

In de voorbije periode hebben samenwerkingspartners al een aantal concrete stappen gezet. Denk daarbij aan:

- De strategische propositie die VISTA college heeft opgesteld: 'Samen bouwen aan de Zuid-Limburgse regio'. Hiermee zijn alle zestien gemeenten en de Provincie Limburg bezocht om helder te krijgen wat op welke wijze in gezamenlijkheid kan worden uitgewerkt en gerealiseerd.
- Het met partners opstellen van een regionaal plan om VSV tegen te gaan.
- De inzet van MBO coaches en RMC-consulenten op het MBO.
- De introductie van een jeugdarts op het MBO met ingang van het schooljaar 2020-2021 in het kader van M@ZL. Dit is een effectief gebleken methodiek voor een integrale aanpak van ziekteverzuim bij scholieren in het voortgezet onderwijs én het MBO.
- Het vergroten van de betrokkenheid van studenten van VISTA door met hen het gesprek aan te gaan over wat zij willen als zij meer de regie in handen krijgen. Waar geven zij prioriteit aan?
- Een pilot bij VISTA college in Heerlen met een MBO-knooppunt waarbij hulpverleners van JENS, de RMC-consulenten, een budgetcoach en schuldhulpmaatjes op school aanwezig zijn. Met elkaar is afgesproken deze pilot verder uit te breiden en uit te rollen in de andere regio's. Zorgverzekeraars en banken die werk willen maken van sociaal ondernemen, zullen hierbij worden betrokken. Verduurzamen van de financiering is bij de doorontwikkeling essentieel. We willen die dan ook graag laten vergezellen door participatief actieonderzoek om meer zicht te krijgen op de bottlenecks en door te kunnen pakken op wat werkt.



Gerdie Haasen: “Heel lang hebben we elkaar bevroegd als we iets nodig hadden. Door dit proces zijn de verhoudingen veranderd. We zijn elkaar anders gaan zien en we beseffen nu veel meer dat we elkaar veel verder kunnen helpen. Dat het MBO een gemeenschap is waar jonge mensen worden opgeleid die hier later aan het werk willen gaan. De dynamiek die dat oplevert, is de dynamiek die Zuid-Limburg nodig heeft. Daarbij is het heel belangrijk dat studenten zelf de regie hebben over het onderwijs: dat moeten wij samen versterken, dan ben je echt aan de basis bezig.”

Anita Suylen: “We staan met de trendbreuk voor een complex maatschappelijk vraagstuk. Dat los je als organisatie niet in je eentje op. Je moet investeren in ontmoetingen met betrokken partijen, die allen hun eigen belangen, wensen, ambities en perspectief van kijken hebben. Het is een uitdaging om te ontdekken wat je verbindt en onderscheidt en toe te werken naar een gemeenschappelijk perspectief. Samen nieuwe creatieve oplossingen bedenken en daar vervolgens naar vermogen invulling aan geven.”

Kortom, zo concluderen Anita Suylen en Gerdie Haasen eensgezind:

“We hebben de goede knop gevonden. Als we daar nu op drukken, kunnen we samen heel veel bereiken.”

Tekst Karin Burhenne